

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:09.08.2021 ✓Accepted/Kabul:06.11.2021

DOI: 10.30794/pausbed.980499

Araştırma Makalesi/ Research Article

Porsuk, S. (2022). "Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanan Yükümlülerin Bazı Özelliklerinin Suç Açısından Değerlendirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 49, Denizli, ss.429-448.

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ UYGULANAN YÜKÜMLÜLERİN BAZI ÖZELLİKLERİNİN SUÇ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Semra PORSUK*

Öz

Bu çalışmanın amacı denetimli serbestlik tedbiri uygulanan yükümlülerin bazı özelliklerinin yeniden suç işleme bakışı açısından değerlendirilmesidir. Çalışma, retrospektif bir bakış açısı benimsenerek 2018 yılı ceza evinden tahliye edilenlerin TÜİK istatistikleri, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı verileri ile Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde 2018 yılında koşullu salıverilen 1153 dosyanın sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularına bakıldığında yükümlülerin 25-34 yaş aralığının yoğun olduğu, kadınların erkeklere göre suça karışma oranlarının çok düşük olduğu görülmüştür. Suç tasnifi açısından ilk sırayı kişilere karşı işlenen suçlar alırken ikinci sırayı malvarlığına karşı suçlar almıştır. Yine kadınlar daha çok, malvarlığına karşı suçlar (hırsızlık) işlerken erkekler kişilere karşı suçları (yaralama) işlemiştir. Ayrıca en çok işlenen suç türü yaralama iken onu hırsızlık suçu takip etmiştir. Yükümlülerin eğitim seviyeleri düşük, evli olanların oranının yüksek olduğu, çocuk sahibi olanların yarıya yakınının 3 ve üzeri çocuğa sahip olduğu anlaşılmıştır. Yine ebeveyn durumlarına bakıldığında yaklaşık üçte birinin tek ebeveyne sahip olduğu ya da ikisinin de vefat ettiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Denetimli serbestlik, Suç, Yükümlü, Sosyodemografik özellikler.

EVALUATION OF SOME CHARACTERISTICS OF PERSONS WITH SUPERVISED FREEDOM MEASURE IN TERMS OF CRIME

Abstract

The aim of this study is to evaluate some of the properties of the implemented freedom measures in terms of re-criminal treatment. The study was carried out by examining the sociodemographic characteristics of 1153 files released on probation in 2018 in Malatya Probation Directorate, with the TUIK statistics of those released from prison in 2018, by adopting a retrospective perspective. Looking at the finding of the study, it was seen that the 25-34 age range of the obliged parties was intense and that women's involvement rates were very low compared to men. In terms of criminal classification, crimes against individuals took the first place, while crimes against assets took the second place. Again, women mostly committed crimes against their property (theft). while men committed crimes against individuals (wounding). In addition, while the most committed type of crime was injury, it was followed by theft. It has been understood that the education level of obliged parties is low, the proportion of those who are married is high, and almost half of those who have children have 3 or more children. Again, when looking at parental status, it was observed that about a third had single parents or both died.

Key Words: Probation, Crime, Prisoner, Sociodemographic features.

*Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında 2020 yılı güz döneminde hazırlanan seminer çalışmasından türetilmiş olup, başka bir yerde yayınlanmamıştır.

**İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, MALATYA.
e-posta:sosyologsemra@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-7186-2236>)

1. Giriş

Toplumlar ve toplumsal yapının temel dinamikleri değiştiğinde suç ve cezalarda da değişimler meydana gelmektedir. Eskiden suç sayılan bir davranışın günümüzde suç olmadığı görülebilmektedir. Suç genel olarak yasaların koymuş olduğu normların ihlali olarak tanımlanmaktadır. Suçlu ise bu normu ihlal eden kişi olarak değerlendirilmektedir. Suç hukuki olduğu kadar sosyolojik ve kriminolojik bir olaydır. Sadece teknik açıdan ele alınan bir suç tanımı, toplumun değerlerine, toplumsal bağlarına zarar veren durumların açıklanmasında eksik kalmaktadır.

Suçun karşılığında cezanın hukuk açısından normatif bir anlayış ile verilmesinin uygunluğu vardır. Çünkü toplumsal düzen ve adalet suçluların hukuk aracılığıyla cezalandırılmasıyla sağlanmaktadır. Bu yönüyle hukuk cezaı teknik yönüyle değerlendirmektedir. Felsefenin de cezalara neden ihtiyaç duyulduğu ve neden verilmesiyle ilgili ahlaki bir temel bulmanın peşindedir. Tarih açısından bakıldığında ise cezaların şiddet içeriklerinden sıyrılarak daha hafif bir zeminde uygulandığı anlaşılmıştır. Toplumların değişimiyle birlikte cezaların da evrimi söz konusu olmuştur. Cezaların geçmişten günümüze kadar olan sürecine bakıldığında beden üzerinden hürriyeti bağlayıcı, daha sonra da iyileştirmeye yönelik ceza anlayışının hâkim olmaya başladığı görülmüştür. Günümüz ceza infaz sistemi incelendiğinde iyileştirme ve topluma kazandırma odaklı olduğu görülmektedir. Bunun yanında onarıcı adalet kavramı ile sadece suç işleyen değil suçtan direkt ya da dolaylı yoldan etkilenen kişilerin de sürece dâhil edilmesiyle modern bir hukuk anlayışı temeli oluşturulmuştur. Denetimli serbestlik sisteminde suç işleyen kişiyle birlikte suçtan etkilenen mağdurun ve gerekli görülmesi halinde ailelerin de sürece dâhil edilmesi onarıcı adalet anlayışının gereğidir. Sürecin tamamı göz önüne alındığında cezanın sosyolojik bir boyutu da olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Denetimli serbestlik sistemi, bireyleri suça yönelten davranışların düzeltilmesini hedefleyerek suçun tekrar edilmesinin önüne geçmesini amaçlar. Bunun için cezaevinden çıkan bireylerin toplumla adaptasyonunun sağlanması, suçtan zarar gören mağdurun zararının giderilmesi, madde kullanımının önüne geçilerek bireylerde farkındalık oluşturulması, bireylerin toplum içerisinde kalarak gerek aile gerekse iş ilişkilerinin devamının sağlanmasıdır. Ayrıca kamu zararının yine bireylerin kamu hizmeti cezaları ile ödemesi, toplumun vicdanında bir rahatlamaya sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Son elli yıllık süreç incelendiğinde Becker' in suçlu davranışın sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler aracılığıyla açıklanabileceğini vurgulaması sonrası birçok kıtanın bu konu üzerinde çalışmalar başlattığı anlaşılmıştır (Buonanno ve Montolio, 2008: 89, Akt. Çalışkan, 2020: 1020-1021). Bu açıdan denetimli serbestliğin esas amaçlarından biri olan suçun tekrarının önüne geçmek olduğu düşünüldüğünde bireylerin tanımlayıcı bilgilerini içeren ve diğer bireyler arasında tanımlanmasına katkı sağlayan özelliklerinin saptanması gerekmektedir.

Suç, belirli bir fiziki ve sosyokültürel ortamda meydana gelmektedir. Bu nedenle Türkiye çerçevesinde Adalet Bakanlığının bazı verileri ile Malatya ili özelinde denetimli serbestlikten faydalanan yükümlülerin sosyodemografik değişkenler vasıtasıyla suç türleri ve tasnifleri irdelenmiştir.

2. Suçun Tanımı ve Tasnifi

2.1. Suç

Suç, basit bir tanımlama ile formel yasaların ihlal edilmesi olarak tarif eden Bahar, suça bağlı olarak meşru cezalandırmanın uygulanması gerektiğine vurgu yapar. Yaptırımlar ise kamusal otorite vasıtasıyla yerine getirilir. Böylece suçla mücadelede oluşan formel sistem bir kamu kuruluşu özelliğindedir (Bahar, 2005: 130).

“Yasalar” adlı eserinde suçu ruhun bir hastalığı olarak göre Platon, ihtiraslar, zevk aramak ve cahilliği de bu hastalığın kaynakları olarak açıklamıştır. Aristo ise suçluları topluma düşman olarak görmüş ve merhametsizce cezalandırılmaları vurgusunu yapmıştır. Yoksulluğun suç ve ihtilale neden olduğunu belirtmiştir. Orta çağlarda Thomas d’Aquin de sefaletin sonucunda suçun meydana geldiğini ifade etmiştir. Öte taraftan suçun normal olduğunu ifade eden Durkheim, insanların bazı davranışlarına verilen tepkiler olarak cezaların verildiğini belirtmiştir. Suçun her toplumda olduğunu ve suçluluğun belli sınırları aşması halinde hastalık durumunun olacağı böylece sağlıklı toplumlarda suçun da olacağını vurgulamıştır (Dönmezer, 1994: 2-4). 19. yy ’ın ikinci yarısına

bakıldığında ise Lombroso, Ferri ve Garofalo'nun suç ile ilgili önemli çalışmalar ortaya koydukları görülmüştür. Lombroso Durkheim gibi suçun doğal oluşundan bahseder. Ona göre suç bir davranışın belli bir zamanda bir toplumun gelenek ve görenekleriyle çelişmesidir. Suçu biyolojik nedenlerle açıklayan Lombroso, suç işleyenlerin suça doğuştan meyilli, fiziksel olarak diğerlerinden farklılık gösterdiğini açıklamıştır. Garofalo, ahlak dışılığın serbest iradenin ürünü olmadığını, suç işleyenin biyolojik teşekkülünün sonucu olduğunu, Enrico Ferri ise suçlu olanların genel olarak anormal oldukları ve sosyal, biyolojik ve fiziki etmenlerin, iradesi dışında bireyi suç işlemeye zorladığını belirterek suçu iradeden öte fiziksel ve çevresel faktörlerle izah etmiştir (Dönmezer, 1994).

Toplum içerisinde var olan bireyler toplumun kurallarına, değerlerine ve yasalarına uyduğu sürece toplumla bütünleşmeyi sağlar. Toplumsal boyutu olan sorunlar arasında yer alan suçun, teknik ve hukuki açıdan incelenmenin yanında sosyolojik açıdan da incelenmesi kaçınılmazdır. Giddens suç konusunu sosyoloji kadar derin ve başarılı inceleyen başka bir bilimin olmadığını ve suçun nedenleri, yapısı ve yayılımını irdeleyen en sistematik ve kapsamlı teorilerin sosyolojik nitelikli olduğunu ifade etmiştir. İnsan etkileşimi neticesinde suçun meydana geldiğini belirten Siegel, suçu en iyi açıklayabilecek kişilerin de sosyologlar olduğunu belirtmiştir (Siegel, 1989: 158, Akt. Kızmaz, 2005: 150) .

Suçun dinamik yapısı ve sosyal değişimlere bağlı olarak geliştiği ve değiştiği söylenebilir. Suçun toplumlara, zamana ve mekâna göre farklı anlamlar taşıması, suç ile ilgili genel geçer ve bütün toplumları içine alacak bir tanımlamayı geçersiz kılmaktadır. Ayrıca suçun evrensel bir yapısı yoktur. Geçmişte suç sayılan bir davranışın başka bir zamanda suç olmaktan çıkması veya bir toplumda ağır olarak nitelendirilen bir suçun başka bir toplumda suç kabul edilmemesi bu durumun en önemli göstergelerindedir. Yine de kutsal kavram ve nesnelere karşı saygısızlık, cinayet, şiddet ve terör gibi her toplumun kendine göre hassas ve duyarlı olduğu suç gruplarıdır (Burkay, 2008:2). Genel olarak suç toplum içerisindeki dayanışmayı ve dengeyi sarsan bir etkiye sahiptir. Bu nedenle sosyal bilimler, suçu oluşturan insan davranışlarını, toplumda geçerli olan sosyal normlardan bir sapma olarak, suçluyu ise “yaşadığı toplumun normları ile kişisel kuvvetleri arasında denge kuramamış olan kişi” olarak tanımlamaktadır (Korkmaz, 1988: 5).

Suç, bir toplumun kanunlarla belirlenen kurallarının toplumsal norma aykırı davranılması sonucu toplumun varlığını tehdit eden ve normalin dışına çıkarak kural dışı davranışların tümü olarak tanımlanırken sapma toplum içerisinde kabul edilen normların ihlal edilmesi olarak ifade edilebilir. Bu doğrultuda Newman sapmanın sadece norm ihlali olarak kabul edilmesi halinde her bireyin sapma olarak ifade edilebilecek davranışlar sergileyeceğini onaylayarak sapmayı “toplumun gelenek göreneklerine ve en önemli normlarına yönelik ciddi saldırı” olarak ifade etmiştir (Newman, 2013: 113). Sapma ve suç biri biriyle yakın ilişki içerisinde bulunmalarından dolayı zaman zaman bir birinin yerine kullanılmış olsalar da aynı anlama gelmemektedirler ve ayırımlarının yapılması önem arz etmektedir. Arasındaki ilişkiye bakıldığında ikisinde de normların olduğu fakat sapma için normların yazılı ve hukuki olma zorunluluğu bulunmazken suç için hem normların yazılı ve hukuki olması hem de bir yaptırımın olması gerekmektedir. Sapma ve suç zamana ve topluma göre değişiklik gösterebilmektedir. Bir davranış bir dönemde sapma sayılırken suç sayılmayabilir veya suç sayılırken sapma olmayabilir. Bazen her ikisi de aynı anda hem suç hem de sapma kabul edilmektedir. Fakat sapma suçu kapsadığından her suç sapma iken her sapma suç olmayabilir (Selçuk, 2010: 9).

2. 2. Suçların Tasnifi

Suçlar tasnif edilirken bir birinden farklı nedenlere bağlı olarak değişiklik arz etmektedir. Söz konusu suç tasnifleri yapılırken hukuk tekniği açısından suç işleyen kişiliği ya da kişiyi suça yönelten sebep ve etkenler ölçü alınmamaktadır. Bu nedenle suç olayını izah eden kriminoloji suçları kendi amacıyla ayrıca ele alması suretiyle sınıflandırmaya tabi tutması gerekmektedir (Dönmezer, 1994: 53).

Suç tasnifi yapanlar suçları faillerin amaçları, saikleri ve toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin şiddeti ile niteliği açısından değerlendirmişlerdir. Tutar, faillerin maksatları açısından suç tasniflerine Bonger'in, ekonomik suçlar, cinsel suçlar ve siyasi suçlar ve sair suçlar (öç alma saiki ile işlenen suçlar) ile Gillin'in ekonomik suçlar, cinsel suçlar, cebir ve şiddet suçları ve siyasi suçlarını örnek vermiştir (Tutar, 2002). Toplumun verdiği tepkinin niteliği ve şiddeti bakımından suç tasniflerinin temelini ise ceza oluşturmuştur.

Suç tasnifinde birçok kıstas ölçü olarak alınmaktadır. Bu ölçütlerden en dikkat çekici olanı ise suçun hukuki konusudur. Klasik okula ait bu kıstas ilk olarak Beccaria'nın "Suçlar ve Cezalar" adlı eserinde gösterilmiştir. Eserde cürümleri ihlal eden hakkın mahiyeti üç gruba ayrılmıştır. İlki doğrudan toplum ve toplumu temsili edenlere saldırı niteliğindeki cürümler, ikincisi vatanın hayatına, malına, şerefine ve haysiyetine saldırı niteliğindeki cürümler ve son olarak saadet ve selamet için kanunun emrettiği ve yasakladığı hususlara saldırı niteliğindeki cürümlerden oluşmaktadır (Beccaria, 1964: 251, Akt. Ataseven, 2006: 8-9).

Yukarıda da değinildiği üzere suçların tasnifine yönelik farklı sınıflandırmalar mümkün olmakla birlikte bu çalışmada Türk Ceza Kanununda belirtilen suçların tasnifine göre konu ele alınmıştır. Kanunun gerekçesinde suçların tasnifi konusunda bir açıklama bulunmadığından dolayı kanunda suçlar dört ana grup ve her ana grup alt gruplara ayrılmıştır. Fakat bu tasnifin yapılmasında temel düşüncenin ne olduğu, ne amaç güdüldüğü konusunda bir fikir elde edilememiştir. Bu da gerek kanunun özel hükümlerinin yorumunda gerekse de birçok açıdan ve özellikle suçun mağduru yönünden ciddi sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır (Hafızoğulları ve Güngör, 2007: 48-49). Ayrıca 765 sayılı kanuna göre suçlar cürüm veya kabahat olarak ikiye ayrılmış (Mülga, 1926) fakat 12.10.2004 tarihinde resmi gazetede yayınlanan yeni Türk Ceza Kanununda bu ayırım kaldırılmış ve kabahatler Türk Ceza Kanunu kapsamı dışında bırakılmıştır.

Türk Ceza Kanununda suçların tasnifleri ana başlıklar ve özellikle bu çalışmada yer verilen alt başlıktaki suçlar aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

Uluslararası Suçlar	Kişilere Karşı Suçlar	Topluma Karşı Suçları	Millete ve Devlete Karşı Suçlar
1. Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar 2. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	1. Hayata Karşı Suçlar <i>-Kasten öldürme, taksirle öldürme ve diğer suçlar</i> 2. Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar <i>-Kasten yaralama, taksirle yaralama ve diğer suçlar</i> 3. İşkence ve Eziyet 4. Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali 5. Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma 6. Cinsel Dokunulmazlığı Karşı Suçlar <i>-Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki, cinsel taciz,</i> 7. Hürriyete Karşı Suçlar <i>-Tehdit, şantaj, cebir, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, konut dokunulmazlığını ihlal, kamu görevlisine hakaret, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma, hürriyete karşı diğer suçlar</i> 8. Şerefe Karşı Suçlar <i>-Hakaret ve diğer suçlar</i> 9. Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar <i>-Özel Hayatın gizliliğini ihlal ve diğer suçlar</i> 10. Mal Varlığına Karşı Suçlar ¹ <i>-Hırsızlık, yağma, mala zarar verme, hakkı olmayan yere tecavüz, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, malvarlığına karşı diğer suçlar</i>	1. Genel Tehlike Yaratan Suçlar <i>-Trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve diğer suçlar</i> 2. Çevreye Karşı Suçlar 3. Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar <i>-Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak ve diğer suçlar</i> 4. Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar <i>-Parada, özel ve resmi belgede sahtecilik, mühür bozma ve diğer suçlar</i> 5. Kamu Barışına Karşı Suçlar 6. Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar 7. Genel Ahlaka Karşı Suçlar <i>-Müstehcenlik, fuhuşa teşvik ve aracılık, kumar için yer ve imkân sağlama ve diğer suçlar</i> 8. Aile Düzenine Karşı Suçlar <i>-Kötü muamele ve diğer suçlar</i> 9. Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar 10. Bilişim Alanında Suçlar	1. Kamu İdaresinin Güvenliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar <i>-Zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma, görevi yaptırılmamak için direnme ve diğer suçlar</i> 2. Adliye Karşı Suçlar <i>-Hükümlü veya tutuklunun kaçması, infaz kurumuna yasak eşya sokulması ve diğer suçlar</i> 3. Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar 4. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar 5. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar <i>-Silahlı örgüt ve diğer suçlar</i> 6. Milli Savunmaya Karşı Suçlar 7. Devlet Suçlarına Karşı Suçlar ve Casusluk 8. Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar

(Türk Ceza Kanunu, 2004).

¹ Bu çalışmada suç tasnifleri TCK temel alınarak yapılmış fakat kişilere karşı suçlar kapsamında ele alınan malvarlığına karşı suç ayrı bir kategori olarak değerlendirilmiştir.

3. Denetimli Serbestlik Sistemi

Ceza adalet sistemlerinin değişimi, suç ve suçluluk konularına verilen önemin giderek artmasıyla birlikte çağdaş bir cezalandırma sistemi olan denetimli serbestliğin geliştirildiği söylenebilir. Uygulandığı ülkelerdeki anlam ve tanımı zaman zaman değişse de denetimli serbestlik, ceza yargılamasının parçası ve(ya) ceza infaz yöntemlerinden birisi olarak kabul edilebilmektedir. Genel olarak bakıldığında denetimli Serbestlik, toplumsal açıdan suçlu/hükümlülerin ıslah edilerek ve iyileştirilerek topluma tekrar kazandırılmasıdır (Porsuk, 2017: 4).

Literatürde denetimli serbestlik ile ilgili birçok tanıma yer verilmiştir. Yavuz, Denetimli Serbestlik kavramının etimolojik kökenine dikkat çekerek kavramın İngilizce karşılığının 'Probation', anlamının 'kanıtlama ve deneme süreci' olduğunu, sözcüğün kökeninin ise Latince 'Probare', 'Probatio' ve 'Probatum' olan, ispat etmek, kanıtlamak ve denemek anlamlarını taşıyan kelimelere dayandığını ifade etmektedir (Yavuz, 2012: 59). Denetimli serbestliğin alternatif bir sistem olmasından bahseden Bayraktar ise kişinin işlediği bir suç nedeniyle tutuklanması ya da mahkemece hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi neticesinde cezaevine girmesi yerine, cezasını toplum içerisinde gözetim ve denetim altında bulundurularak yerine getirmesi gerektiğini ifade etmiştir (Bayraktar, 2007: 6). Kavi ve Altun denetimli serbestliğin yükümlüleri² topluma kazandırma projesi olduğunu vurgulamışlardır. Sistemin temel amacının ise bir taraftan yükümlülerin cezaevlerine kapatılmak yerine toplum içerisinde ıslahının ve yeniden üretken birer birey olmalarını sağlamak iken diğer taraftan toplumun güvenliği ile huzur ve mutluluğun sağlanması gerekliliğini ifade ederek onarıcı adalet sistemini temel aldıkları görülmektedir (Kavi ve Altun, 2011: 456). Kavramın hukuki tanımına bakıldığında ise "Şüpheli, sanık veya hükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza ve infaz sistemi" ni ifade etmektedir (Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu, 2005: 6).

Denetimli Serbestlik ile ilgili yapılan tanımlamaların ortak noktalarına bakıldığında yükümlülere belirli yükümlülükler yüklenerek toplum içerisinde kalmaları ile hem sorumluluk duygularının gelişmesi ve pekişmesi hem de toplum içerisinde aktif ve bilinçli bir birey olmalarının sağlanması hedeflenerek toplumla bütünleşmesi ihtimali taşımaktadır. Böylece yükümlülerin topluma kazandırılması ve ıslahı esası temel alınmış olacaktır.

Denetimli Serbestlik sisteminin esas amacı ve en önemli noktalarından biri; cezanın insani yöntemlerle gerçekleştirilmesi, toplum içinde denetlenerek mağdura ve topluma verdiği zararı yine toplum içinde çalışarak/kalarak ödemesi konusunda hükümlüye kendisini değiştirmesi için bir fırsat sunmasıdır (Porsuk, 2017: 5).

Denetimli serbestliğin bazı temel ilkelerinden bahsedilebilir. "Denetimli serbestlik hizmetlerinin uygulanmasında görev alanlar, insan haklarına saygı, dürüstlük ve kararlılık çerçevesinde hareket eder; aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz" (DSHY, 2013: md.5/a) ifadeleri hukuki çerçevesi ile insan onuruna saygı ilkesi benimsenmektedir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 5. maddesinde; "Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunamaz ve ceza verilemez" yer verilir (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 2015: Md. 5). Anayasada "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" insan onurunun teminatı sağlanmıştır (Anayasa, 1982: Md. 17). Denetimli serbestlik sisteminde yükümlülerin cezaevi yerine toplum içerisinde bulunmalarından dolayı var olan eğitimlerine ve işlerine devam etmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle toplum içindeki sosyal hayatının olumsuz etkilenme ihtimalinden dolayı yükümlü hakkındaki bilgiler gizli tutulmalı, yasalarımızdaki gizlilik ilkesine dikkat edilmelidir. Bu nedenle süreçte yer alan görevlilerin hükümlülerden elde ettikleri bilgileri, ilgili kişi ve kurumlar dışındaki kişilerle paylaşılması yasaklanmıştır (Usta ve Öztürk, 2010: 20). Özellikle yükümlülerle görüşmelerin gizlilik esasına göre yapılarak güven tesis etme konusunda ayrı bir ehemmiyet taşımaktadır. Ayrıca süreç içerisinde personelin elde edilen bilgileri tarafsızlık ilkesine gölge düşürecek davranışlardan uzak, herkese eşit mesafede olması gerekmektedir

Türk denetimli serbestlik sisteminin özellikleri kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan gerek Amerika gerekse de Avrupa sistemlerinden farklılık arz etmektedir. Türk denetimli serbestlik sistemi dışarıdan aldığı örnekleri kendi kültürüne göre sistemleştirmesi açısından ulusal bir sistemdir. Merkezde daire başkanlığının ve taşrada Cumhuriyet başsavcılığına bağlı müdürlüklerin olması ve taşranın işlemlerinin merkez tarafından denetlenmesi açısından

² Yükümlü, çalışmada denetimli serbestlik altında bulunan şüpheli, sanık ve hükümlüleri kapsayıcı anlamında kullanılmaktadır.

merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Mağdur ve birinci derece suçtan zarar görenlere koruma kurulları aracılığı ile suçtan zarar gören kişilerin suç sebebiyle karşılaşmış oldukları sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlarını aşmaları için yardımcı olmaktadır. Yine yönetmelik çerçevesinde ceza ve tedbirlerin süresi bellidir. Ayrıca sistemde yer alan personelin dışında sivil toplum fertlerinden oluşan gönüllü çalışanlarının olması nedeniyle karma bir personel rejimine sahiptir (Ataç ve Nursal, 2006: 313).

Denetimli serbestlik sistemi iki ana kurumu ifade ettiği söylenebilir. Bir tanesi yükümlünün toplumda kalarak belirli yükümlülükleri yerine getirmesinin suçun karşılığı olarak cezanın infazı iken diğeri ise yükümlünün suç tekrarını engelleyerek farkındalığın geliştirilmesi amacı ile iyileştirilmesidir. Bu nedenle sistemin ana amacı da bu iki kurum üzerinden gerçekleşmektedir. Sistemin tüm dünyada geçerli olan dört ana amacının olduğu ve bu dört ana koşul, toplumların ihtiyaç ve şartlarına göre dengelenmektedir. Bu dört ana amaç ise hükümlülerin iyileştirilmesi, topluma ve mağdura verilen zararın giderilmesi, failerin cezalandırılması ve toplumun korunması olarak sıralanabilir (Özdemir, 2011: 23).

4. Denetimli Serbestlik Uygulamaları

Denetimli Serbestlik sisteminde, tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri, adli kontrol, koşullu salıverilme, adli para karşılığı kamuya yararlı çalışma, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, seçenek yaptırımlar, mükerrrelere özgü denetimli serbestlik, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, hapis cezasının ertelenmesi, çocukların denetim altına alınması, etkin pişmanlık, koşullu salıverilme sonrası denetimli serbestlik, konutta infaz uygulamaları bulunmaktadır. Denetimli serbestlik uygulamalarının yerine getirilmesinde kanun ve yönetmelik kapsamında yükümlüye bir veya birden fazla yükümlülük birden yüklenebilmektedir. Infaz edilen kararın türü ile iyileştirme ve cezanın çektirilmesi açısından farklılık arz etmektedir. Müdürlüklerde yerine getirilen başlıca infaz şekilleri belirlenen yerlere başvurma (imza yükümlülüğü) elektronik kelepçe ile denetim, kamu hizmeti cezaları, eğitim programlarına devam kararları ile rehberlik ve iyileştirme çalışmalarıdır (DSHY, 2013).

Bu çalışma kapsamında ele alınan uygulama denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazını (CGTİHK 105/A) kapsamakta olduğu için bu uygulama ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Yükümlünün koşullu salıverilmesi için öncelikli olarak iyi halli olması, koşullu salıverilmeyi talep etmesi ve bazı suçlar haricinde koşullu salıverilmesine iki yıl veya daha az sürenin kalması gerekmektedir. Bu kapsamda koşullu salıverilen yükümlü denetimli serbestlik müdürlüğü³ne geldiği ilk gün kaydı alınır ve koşullu salıverilme tarihine kadar yükümlüye denetim planı hazırlanması için ARDEF⁴ uygulanır. ARDEF ile yükümlünün risk ve ihtiyaç analizi yapılır. ARDEF sonucuna göre yükümlüye denetim planı⁵ hazırlanır. Hazırlanan denetim planında kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılma, belirlenen yer veya bölgelere gitmeme, belirlenen programlara katılma (eğitim ve iyileştirme çalışmaları), bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması yükümlülüklerinden hepsine veya bir kısmına komisyon tarafından karar verilir (DSHY, 2013: md.81/1).

İyileştirme çalışmaları, yapılan ARDEF sonucunda yükümlünün risk ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve iyileştirme bürosunda⁶ görevli denetimli serbestlik uzmanı (sosyolog, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve öğretmen) tarafından gerçekleştirilir. Eğitim ve iyileştirme çalışmaları dört ayrı alanda ilerlemektedir. İlki bireysel görüşmelerdir. Bu görüşmelerde yükümlünün daha iyi tanınması, kendisine yönelik saygısını, toplumla bütünleşmesini, grupla bütünlüğünü sağlaması hedeflenir. Görüşmelerin fiziki koşulların uygun olduğu görüşme odalarında, belli bir plan ve kapsam dâhilinde en az otuz en fazla kırk beş dakika görüşmenin planı ve gerçekleştirilmesi denetimli serbestlik uzmanının sorumluluğuna bırakılarak yapılmasıdır. Görüşmelerin geliştiği güzel olmamakla birlikte, belli bir süreç içerisinde gerçekleştirildiği, üç haftadan fazla olmayacak şekilde en fazla on iki görüşme yapılabileceği ifade edilmektedir (DSHY, 2013: md.37/5).

Yükümlülerin toplumla bütünleşmesini sağlayan ikinci iyileştirme çalışması grup çalışmalarıdır. Bu çalışmalara yükümlülerde grup bilincinin gelişerek grupla beraber nasıl hareket edilmesi gerektiği ve grup içinde yaşamaya

³ Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bundan sonra DSM olarak kısaltılacaktır.

⁴ Araştırma ve değerlendirme formu (ARDEF): Sanık veya hükümlüyü suça iten nedenleri, hükümlünün tekrar suç işleme ve başkasına zarar verme riski ile ihtiyaçlarını belirleyen değerlendirme aracıdır (DSHY, 2013: md. 4/1-b).

⁵ Denetim planı: Sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi ile iyileştirilmesini amaçlayan, meslekî çalışma ve denetimin ayrıntılı olarak planlandığı belgeyi ifade etmektedir.

⁶ Taşra teşkilatında dokuz büro mevcuttur. Gelen evrak bürosu, kayıt kabul bürosu, değerlendirme ve planlama bürosu, infaz bürosu, eğitim ve iyileştirme bürosu, denetim bürosu, mağdur destek hizmetleri bürosu, koruma kurulları bürosu, idari ve mali işler bürosu.

adapte olmayı sağlaması hedeflenir. Bunun için yükümlülerin yaş gruplarına, benzer sorun alanlarına ve benzer risk durumlarına dikkat edilerek aynı gruba dâhil edilmeleri sağlanır. Bu çalışmalar da uygun ve yeterli koşulların sağlandığı çalışma odalarında en az dört en fazla on altı kişilik gruplar şeklinde gruplandırılarak, en fazla iki haftalık periyotlarla çalışma gerçekleştirilir. Bu doğrultuda müdürlüklerde yapılandırılmış olan gruplar yetişkin ve gençlere yönelik sigara, alkol ve madde bağımlılığı (SAMBA), öfke kontrolü, hayat için değişim, çocuk müdahale çalışmalarıdır. Diğer iyileştirme çalışmaları farklı konularda yükümlüleri bilgilendirmeyi amaçlayan, yükümlünün daha çok pasif olduğu ve tek oturumdan oluşan seminerlerdir. Sonucu olan iyileştirme faaliyeti ise boş zamanların yapılandırılmasıdır. Yükümlünün ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere yönlendirilmesi ile gerçekleştirilmektedir.

5. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı, durum çalışması deseni benimsenerek, araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Suç, yapısı ve özellikleri itibarıyla karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle suça etki eden faktörlere bakıldığında önemli olan çalışılan durumdur, değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek zor olmaktadır. Ayrıca geçmişe yönelik yapılan bu çalışmanın deney veya teste tabii tutulma gibi bir nitelikte bulunmadığı için bu yöntem seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemi "Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir" (Wach, 2013, Akt. Kıral, 2020: 173) Nitel veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesinin seçilmesi, dosya sayısının yüksek olması, pek çok bilgi, görüşme ve gözlem yapmaya gerek duymaksızın belgelerin incelenmesini sağlaması, bu sayede zaman, maliyet ve kaynak tasarrufu sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Ayrıca söz konusu sosyodemografik özelliklerin belli bir gözlem ya da derinlemesine görüşmeyi gerektirecek özelliklerin daha önce yapılan bireysel görüşme formlarına yazılması nedeniyle tercih edilmiştir.

Ackerman, Rondeuau, Ergun ve Yirmibeşoğlu'na göre demografik yapının suç oluşumunda en önemli etkenlerden biri olduğu, bu yapının ve dağılımının haritalanmasının ise 19. yüzyıla dayandığından söz edildiğinden bahseder. Demografik yapının alt faktörleri olarak yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, nüfus, aile, ırksal ve etnik yapı dâhil edilmiştir (Ayhan ve Çubukçu, 2007: 38). Bu açıdan bu çalışmanın amacı suça etki eden yaş, cinsiyet, meslek dağılımları, medeni durum, çocuk sayısı, ebeveynlerin birliktelik durumlarının suça etkisinin genel bir değerlendirmesinin yapılmasıdır. Bu kapsamda Malatya ili özelinde yükümlülerin sosyodemografik özelliklerinin Türkiye geneli yükümlüler içindeki yeri nedir? araştırma sorusu çerçevesinde ele alınmıştır.

Çalışmada denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin sosyodemografik özellikleri ile suç ve suç tasnifleri yapılmıştır. Çalışma için TÜİK, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı istatistik verileri temel alınarak Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde ceza evinden çıkan yükümlülerin dosyaları incelenmiştir. Malatya ilinde denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin suç ile ilgili değerlendirmelerinin toplam suçluluk içindeki yerinin saptanması amacıyla TÜİK' e ait güncel veriler dikkate alınmıştır. Yukarıda da vurgulandığı üzere denetimli serbestlikte birçok uygulama söz konusudur. Çalışmanın kapsayıcılığı ile Adalet Bakanlığı ve TÜİK verileri ile birlikte değerlendirmenin yapılabilmesi amacıyla sadece koşullu salıverilen yükümlülerin incelenmeleri kapsama dâhil edilmiştir. Ayrıca müdürlüğe gelen dosyaların sosyodemografik verilerinin sistematik bir veri tabanından elde edilememesi, dosyaların tek tek incelenmesi nedeniyle uygulamalar açısından bir kısıtlamaya gidilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle TÜİK' in en son verilerin 2018 yılına ait olması nedeniyle retrospektif bir bakış açısıyla Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nün 01.01.2018-31.12.2018 tarihleri arasında koşullu salıverilen yükümlülerin UYAP sorgulamalarından dosya incelemeleri yapılmıştır. Çalışmanın yapılması için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden 46985942-789/E.392/126533 sayı ve 30.10.2020 tarihli izin alınmıştır. Yapılan incelemede 2018 yılında Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde 1285 dosyanın kaydedildiği anlaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında toplam 1153 dosyanın incelenmesi yapılmıştır. İncelenen dosyalar SPSS 25. 0 paket programı ile hesaplanarak tabloları oluşturulmuştur.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığına ait detaylı bir veri analizinin olmayışı, yükümlülerin sosyodemografik özelliklerini gösteren bir veri eksikliğini ortaya koymaktadır. Türkiye geneli denetimli serbestlik ile ilgili bir genellemeyi sadece çalışma kapsamı nedeniyle koşullu salıverilenlerin aylık dosya verilerinin yetişkin ve çocuk sayılarına ulaşılmıştır. Bu verilerden 2018 Aralık ayı incelendiğinde 96.590

kişinin yetişkin, 481 kişinin de çocuk dosyalarından oluştuğu anlaşılmıştır. Yükümlülerin ceza evlerinden tahliye olmaları genellikle koşullu salıverilme ile mümkün olmaktadır. Bazı dosyalarda ise yükümlü sadece cezaevine girdi çıktı yapmakta veya en fazla bir hafta kalarak denetimli serbestliğe tabi tutulmaktadır. Bu nedenle bu çalışma Malatya ili özelinde denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin sosyodemografik özellikleri ile Türkiye geneli ceza evinden 2018 yılında tahliye edilen yükümlülerin suç ve sosyodemografik özelliklerinden yaş, cinsiyet, medeni durum verileri ele alınmıştır. Bilgiler müdürlükte yapılan bireysel görüşme formu ve kişinin dosyasından elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemine başvurulmamış, çalışma örnekleminin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Fakat incelenen dosyaların bazılarında yükümlülerin farklı müdürlüklere dosyalarını nakil aldıkları, görüşmeyi yapan uzmanın zaman zaman bu çalışmada işe yarayacak olan bilgilere değinmemiş olması bilgilere ulaşmada engel teşkil etmiştir. Bu nedenle yapılan incelemelerde ulaşılamayan bilgilere “bilinmeyen” şeklinde yeni bir şık oluşturulmuştur.

6. Bulgular

6.1. Yaş

Yaş faktörü suçta etkili olan en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Özellikle ilk suça karışma yaşının bir sonraki suçlara karışmada önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Wilson ve Herstein bireyi suça yatkın kılan faktörleri yapısal ve gelişimsel faktörler olarak ikiye ayırmakta ve yaş ve cinsiyeti yapısal faktörlerde ararlar (Kızmaz, 2006b: 314). Soysalan suçluluğu kişinin gelişim seyrine göre açıklamaktadır. Birçok suç türünde (özellikle cinayet, soygun ve irza tecavüz gibi ciddi suçların görüldüğü toplumlarda) nüfusun suça katılım oranı adolesan ve ilk yetişkinlik dönemlerinde zirve yaptığı, daha sonra yaşla birlikte düşme eğilimi gösterdiğini ifade etmiştir (Soysalan, 1996: 62, Akt. Ataseven, 2006: 31). Sehaldan ve Eleanor Glueck, gençlerde tutuklanma veya yasal otoriterlerle temas ne kadar erken yaşlarda olursa, gençlerin ciddi suç aktivitelerine katılma olasılıklarının da o kadar artacağını ifade etmişlerdir. ABD’de yaptıkları bir çalışmada yaşları küçük mahkûmların ilk mahkûmiyetinden sonra beş yıl içinde tekrar suç işleme riskinin %71 olduğunu ifade etmişlerdir (Sehaldan And Eleanor Glueck, 1949: 149, Akt. Ataseven, 2006: 31).

Çoğu suç teorileri ergenlerin suç davranışları üzerinde yoğunlaşırken Thonberry ’nin suçluluk modeli yaşın ilerlemesi ile birlikte çoğu ergenin suç eğilimini terk edebileceğini iddia edilerek yaşam istikameti üzerindeki suçluluk kalıplarının değişkenlik arz ettiği söylenmektedir (Kızmaz, 2006b: 328). Akdeniz ve Üzümcü, gençlerin yetişkinlerin dünyasına adım atarken bazı uyum sorunları ile karşılaştıkları, yaşın ilerlemesiyle birlikte yaşamdan beklentilerinin değişmeye başladığı, bu nedenle suçlu davranışları sergileme olasılıklarının azaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca yetişkinlikte sosyal ilişkiler gözlemlenirken yaşamın anlamı değişmekte ve sosyal değerler daha fazla onay görmektedir. Fiziksel ve biyolojik faktörler suç ve yaş arasındaki ilişkide önemlidir. Gençlikte görülen çeviklik, fiziksel güç ve ataklık bazı suçların zirve noktasına ulaşmasına neden olurken yaşın ilerlemesiyle birlikte temponun düşmesine bağlı olarak bazı suçların azaldığı belirtilmiştir. Suç ile ilgili yapılan çalışmalarda hâkim olan görüşlere göre genç yaş dilimindeki suç oranlarının ileriki yaş dilimindeki oranlara göre sayısının daha yüksek olduğu iddiasıdır (İçli, 2004: 328, Akt. Akdeniz ve Üzümcü, 2013: 127). Tablo 1’ de hem TÜİK Türkiye geneli tahliye olanların hem de denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin yaş dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Yaş Durumu

Yaş	Ceza Evinden Çıkan* Yükümlülerin Toplamı ⁷	Malatya DSM' ye Gelenlerin Toplamı ⁸
12-14 yaş	1656	-
15-17 yaş	8364	2
18-24 yaş	54312	106
25-34 yaş	71861	365
35-44 yaş	48405	361
45-54 yaş	22561	207
55-64 yaş	6774	87
65 yaş ve üstü	1214	25
Bilinmeyen	23	-
Toplam	215170	1153

Türkiye geneli denetimli serbestliğe tabi olan yükümlülerin yaş istatistiklerine ulaşamadığından sadece 2018 yılında ceza evinden çıkan yükümlülerin verileri ele alınmıştır. TÜİK verilerine bakıldığında Türkiye geneli 2018 yılı ceza evinden tahliye olan yükümlülerin suç işledikleri esnada en çok 25-34 yaş grubunda oldukları, ikinci yaş grubunda olanların ise 18-24 olduğu, üçüncü sırada ise 35-44 yaş aralığının olduğu görülmektedir. En düşük yaş grubunun ise 65 yaş üstü onu takip eden grubun ise çocuk suçluluğu grubuna giren 12-14 yaş grubu takip etmektedir.

Malatya DSM verilerinde de ilk sırayı 25-34 yaş aralığının olduğu ikinci sırayı ise 35-44 yaş aralığının takip ettiği, üçüncü sırayı ise 45-54 yaş aralığının olduğu anlaşılmıştır. En düşük yaş grubunun ise çocuk suçluluğu kapsamında olan 15-17 yaş aralığında olduğu, onu takip eden yaş aralığı ise 65 yaş ve üstüdür.

2018 TÜİK verileri ile Malatya özelindeki veriler de yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermekte ve 18-34 yaş aralığının yüksek olduğu görülmektedir.

6.1.1. Cinsiyet Bağlamında Suç Türleri

Suç ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda cinsiyete dayalı değişkenin kullanıldığı görülür. Suçun türü, işleniş durumu ve sıklığı da cinsiyete dayalı olarak ele alındığı ifade edilebilir.

Toplumsal cinsiyetin kadın kısmının toplumsal kurallara aykırı olan ve kanunlar tarafından suç kabul edilen davranışlarını ifade etmek için kadın suçluluğu kavramı kullanılır. Tarihsel süreç içerisinde, her dönemde kadın suçluluğunun olduğu söylenebilir (Bal, 2016: 213). Her ne kadar kadın suçluluğu her dönem de ifade edilse de hiçbir dönemde erkek suçluluğu kadar olduğu söylenemez.

Kadın suçluluğuna karşı yaratılan iki tabunun temelinde kadına atfedilen iki temel özellik olduğunu söyleyen İlbars, ilkinin çocuk yetiştirme rolü, ikincisinin kadının zarafeti ile özdeşleştirilen cinsel erdemidir. Kültür, kadına sahip oldukları yakın ilişkileri sürdürmeleri, aile kurumlarına ve yaşamadaki anahtar erkeklerle bağımlı olmalarını bekler. Bu rol beklentisi kadını suçtan alıkoymakla bağımlı olduğu erkeğin suç davranışı sergilediğinde kadın da suç ortağı olabilmektedir. Suç dünyasıyla uyumayan niteliklerden olan zayıflık, boyun eğme, evcimenlik ve çocuk yetiştirme kadına özgü özellikler olarak öne sürülmektedir. Ayrıca erkekle suç arasında çizgi çok ince iken kadın ile suç arasındaki çizgi oldukça net ve keskindir. Kadınlar için suç çoğunlukla aşağılayıcı ve lekeleyicidir. Bunun yanında cinsel bir mağduriyet yaşama korkusu kadını, suç işlemesi olası yerlerden (sokaklar, disko, bar vs.) uzak tutarak kadının suç işleme olasılığını azalttığını iddia eder (İlbars, 2007: 4-5).

Wilson ve Herstein, suça yatkınlık kapsamında görülen değişkenler genetiksel etkiler taşısa bile bu durumu suçun zorunlu olarak genetiksel veya kalıtsal bir nedene bağlı olduğu anlamına gelmediğini ifade ederler. Bu durumu cinsiyet üzerinden bir örnekle açıklamaktadırlar: Erkek ve genç olanların kadın ve genç olmayanlara kıyas

7 TÜİK' e ait tablolarda bu çalışma ile bütünlük ve amaca uygunluk açısından değişikliğe gidilmiştir. TÜİK, 2018 yılında Ceza İnfaz Kurumundan Çıkan Hükümlülerin İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1070, Erişim Tarihi: 26.05.2020.

8 Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, 2018 Yılı UYAP Verileri, Erişim tarihi: 21.05.2020.

ile daha fazla suç işlediklerini iddia ederler. Bunu da hem yapısal hem de sosyal kaynağa dayandırır. Genç ve erkek olmak, biyolojik bir yapıya ilişkin bir özellik olmanın yanında aile, arkadaş ortamı ve toplumla bağlantılı olan unsurlar olarak açıklamışlardır (Akt. Kızmaz, 2006b: 315).

Suç ile ilgili yapılan çalışmaların ortak özelliğine bakıldığında gerek dünyada gerekse Türkiye’de kadınların suç işleme oranlarının erkeklerden düşük olduğu ve aralarındaki farkın az olmadığı, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin kadın suçluluğu profilinde belirleyici olduğu ve tüm suç kategorilerinde kadın suçluluğunun gelişmiş ülkelerde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların suç türlerinde en çok mala kasıt ve şiddet içermeyen suçları işlemiş oldukları anlaşılmıştır. Türkiye’de kategori dışı diğer suçların yanında en çok hırsızlık, adam öldürme, namus suçları ile şu anda suç kapsamında olmayan fakat geçmişte işlenen suçlardan olan zina suçu öne çıkmıştır (İlbar, 2007: 12). Tablo 2’ de 2018 yılı Türkiye geneli cinsiyete göre suç tasniflerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 2: 2018 yılı Türkiye Geneli Cinsiyete Göre Suç Tasniflerinin Dağılımı

		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Suç tasnifi	Kişilere Karşı Suçlar	61742	1680	63422
	Malvarlığına Karşı Suçlar	45420	2659	48079
	Topluma Karşı Suçlar	34161	1137	35298
	Milllete ve Devlete Karşı Suçlar	33612	1198	34810
	Diğer ve Bilinmeyen ⁹	31826	1735	33561
Toplam		206 761	8 409	215 170

TÜİK verilerinde suç türlerinin verildiği ancak suç tasnifine yönelik bir sınıflandırmanın yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle işlenen suçlar üzerinden cinsiyete dayalı bir suç tasnifi yapılmıştır. Verilere göre tahliye edilen yükümlülerin suç tasnifinde ilk sırada kişilere karşı işlenen suçların olduğu görülmektedir. İkinci sırayı TCK’da kişilere karşı işlenen suçların içerisine dâhil edilen malvarlığına karşı suçların olduğu, üçüncü sırada topluma karşı suçlar oluştururken son sırada milllete ve devlete karşı suçlar gelmektedir. Diğer ve bilinmeyen suçların neler olduğu tespit edilemediğinden sınıflamanın dışında tutulmuştur. Cinsiyet bağlamında ise erkeklerin ilk sırada kişilere karşı suçları, ikinci sırada malvarlığına karşı suçları, üçüncü sırada topluma karşı suçları ve dördüncü sırada ise milllete ve devlete karşı suçları işledikleri anlaşılmıştır. Kadınların ise ilk sırasında malvarlığına karşı suçların, işledikleri, ikinci sırayı kişilere karşı suçların oluşturduğu anlaşılmaktadır. Milllete ve devlete karşı suçlar ile topluma karşı suçların sayılarında yakınlık olduğu görülmektedir. Tablo 3’te 2018 yılı Malatya DSM’ nin cinsiyete göre suç tasniflerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 3: 2018 yılı Malatya DSM’ nin Cinsiyete Göre Suç Tasniflerinin Dağılımı

		Erkek	Kadın	Toplam
		Kişilere Karşı Suçlar	440	17
Suç tasnifi	Malvarlığına Karşı Suçlar	228	9	237
	Topluma Karşı Suçlar	216	6	222
	Milllete ve Devlete Karşı Suçlar	233	3	236
	Uluslararası suçlar	1	0	1
	Toplam	1118	35	1153

⁹ Diğer ve bilinmeyen TÜİK verilerinde açıklanmadığından suç tasniflerine dâhil edilememiştir.

Denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin suç verilerinden bir tasniflendirmeye gidildiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir: İlk sırayı kişilere karşı suçlar oluştururken ikinci sırada malvarlığına karşı suçların oluşturulduğu görülmektedir. Üçüncü sırada millete ve devlete karşı suçların dördüncü sırada ise topluma karşı suçların olduğu anlaşılmıştır. Cinsiyete dayalı olarak ilk sırada hem kadınların hem de erkeklerin kişilere karşı suçlar işledikleri erkeklerin ikinci sırada millete ve devlete karşı suçları, üçüncü sırada topluma karşı suçları ve son sırada topluma karşı suçları işledikleri anlaşılmıştır. Kadınların ikinci sırada malvarlığına karşı suçları, üçüncü sırada topluma karşı ve son sırada ise millete ve devlete karşı suçları işledikleri anlaşılmıştır.

Suç tasnifi, işlenen suçlar üzerinden bir sınıflamaya gidildiğinden aşağıda işlenen suçların türleri cinsiyete dayalı olarak tablo 4' te ele alınmıştır.

Tablo 4: 2018 Yılı Türkiye Geneli Cinsiyete Göre Suç Türlerinin Dağılımı

Suç Türleri	Kadın	Erkek	Toplam
Ailenin korunması tedbirine aykırılık	115	4 987	5 102
Askeri Ceza Kanunu'na muhalefet	-	2 006	2 006
Ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlar	67	6 130	6 197
Cinsel suçlar	45	3 811	3 856
Dolandırıcılık	320	6 242	6 562
Görevi yaptırmamak için direnme	88	2 863	2 951
Hakaret	236	4 098	4 334
Hırsızlık	2 020	28 589	30 609
İcra İflas Kanunu'na muhalefet	842	14 677	15 519
Kaçakçılık	190	7 602	7 792
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	112	2 894	3 006
Kötü muamele	32	58	90
Mala zarar verme	96	2 581	2 677
Orman suçları	46	607	653
Öldürme	165	5 056	5 221
Rüşvet	3	150	153
Sahtecilik	314	7 431	7 745
Tehdit	261	9 815	10 076
Trafik suçları	105	8 016	8 121
Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti	470	9 439	9 909
Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satın alma	170	8 610	8 780
Yağma	223	8 008	8 231
Yaralama	746	31 081	31 827
Zimmet	8	184	192
Diğer suçlar	1 728	31 569	33 297
Bilinmeyen	7	257	264
Toplam	8 409	206 761	215 170

Suç türleri açısından Türkiye geneli tahliye olanlara bakıldığında ilk sırada “yaralama” suçları oluştururken ikinci sırayı “hırsızlık” ve üçüncü sırada ise “icra iflas kanununa muhalefet suçları” ndan oluşturmuştur. Cinsiyete dayalı yapılan bu sınıflandırma incelendiğinde kadınların suç oranlarının erkeklerden çok düşük olduğu görülmektedir. İşlenen suçlara bakıldığında kadınların en çok hırsızlık suçunu işledikleri, ikinci sırada ise tüm kategorilerde (eğitim, yaş, cinsiyet) ağırlıklı bir suç türü ve ekonomik koşullara bağlı olarak artan veya azalan bir kapsamda olan icra iflas kanununa muhalefet suçu gelmektedir. Erkeklerin ilk sırada işlediği suç yaralama iken sonrasında hırsızlık suçu gelmektedir.

Tablo 5’ te 2018 yılında denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin suç türlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 5: 2018 yılı Malatya DSM’ nin Cinsiyete Göre Suç Türlerinin Dağılımı

Cinsiyete Göre Suç Türleri	Erkek	Kadın	Toplam
Askeri Ceza Kanunu’na muhalefet	15	0	15
Ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlar	66	0	66
Cinsel suçlar	14	0	14
Dolandırıcılık	25	1	26
Görevi yaptırmamak için direnme	18	0	18
Hakaret	25	2	27
Hırsızlık	140	7	147
Vergi Usul Kanununa muhalefet	10	0	10
Kaçakçılık	57	2	59
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	34	4	38
Mala zarar verme	14	0	14
(Silahlı) Terör Örgütüne Üye Olma, propagandasını yapma	12	0	12
Öldürme	24	1	25
Sahtecilik	41	1	42
Tehdit	43	0	43
Trafik suçları	36	0	36
Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti	47	1	48
Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satın alma, 2313 sayılı kanuna aykırılık	51	0	51
Yağma	34	1	35
Yaralama	248	5	253
Zimmet	2	0	2
Konut Dokunulmazlığını ihlal etme	41	5	46
Hükümlü veya Tutuklunun Kaçması	25	0	25
Fuhuşa Teşvik veya aracılık Etmek	14	3	17
Diğer	82	2	84
Toplam	1116	35	1153

Denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin dosyalarının da Türkiye geneli 2018 yılında tahliye olanların içinde ilk iki sıranın aynı olduğu görülmüş ve ilk sırayı “yaralama” oluştururken ikinci sırada “hırsızlık” suçları ve üçüncü sırada ise “Ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlar” oluşturmuştur. Cinsiyet bağlamında bakıldığında erkelerin kadınlara göre çok yüksek bir suç işleme oranına sahip olduğu ve 35 kadından ilk sırayı hırsızlık ikinci sırayı yaralama ve konut dokunulmazlığının ihlali aldığı görülmüştür. Erkekler ise ilk sırada yaralama ikinci sırada ise hırsızlık suçu işledikleri anlaşılmıştır. TCK’da suç türlerinin çok olması ve bazı suçlarda sayının az olması, genel sıralamayı değiştirmeyeceği düşünüldüğünden ayrıca sınıflandırmanın daha anlaşılabilir olması açısından bazı suçlar “diğer” sınıflandırması içine dâhil edilmiştir.

6. 2. Medeni Durum

Hirschi suçlu davranışı, bireyin toplum ile kurduğu bağlara dayanarak açıklamış, bu bağların zayıflaması ya da koparılmasıyla toplumun birey üzerinde koyduğu sınırlamalar kalkar ve birey yasaları ihlal edebilir. Hirschi ’ye göre bağlılık, taahhüt, katılım ve inanç olarak nitelenen bu dört unsurun topluma olan bağlılığın azalmasına bağlı olarak bireylerin suçlulukta etkili etmenler olarak saymaktadır (Bilgiç, 2012: 557-58).

Kızmaz' göre evlilik, bireylerin suç davranışında dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Evlenen bireylere sağlanan sosyal destek onları anti sosyal davranıştan alıkoyan bir etken olarak görülmektedir. Yapılan çalışmalarda evlenmenin geleneksel değerlerle örtüşen davranışları sergilemede etkili olduğu bununla birlikte evli erkeklerin bekâr erkeklere kıyasla topluma daha başarılı bir geçiş yaptıkları vurgulanmıştır (Kızmaz, 2006a:315-16).

Yapılan bazı çalışmalarda ise evliliğin yukarıda ifade edilen etkilerinden farklı olarak ailedeki otorite modeli, cinsiyete bağlı roller, kadınların ekonomik statülerinin günümüz toplumunda değişime uğramaktadır. Evlilikle birlikte ekonomik sıkıntılar ile sorunların yaşandığı ve bireyleri suça yönelten bir faktör haline geldiği ifade edilmektedir (Akdeniz ve Üzümcü, 2013: 128).

Malatya DSM' de tedbir altında bulunan yükümlülerin verileri ile Türkiye geneli tahliye olan yükümlülerin medeni durumlarının dağılımına tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6: Medeni Durum Dağılımı

Medeni Durum	Ceza evinden çıkan Yükümlülerin Toplam	Malatya DSM' ye Gelenlerin Toplam
Bekâr	71235	354
Evli	107370	673
Eşi Vefat Etmiş	1571	12
Boşanmış	34538	109
Bilinmeyen	456	5
Toplam	215170	1153

Türkiye geneli 2018 yılında tahliye olan yükümlüler ile Malatya DSM' de infazı tamamlanan yükümlülerin medeni durumlarına bakıldığında ilk sırayı evli olanların oluşturdukları, ikinci sırayı bekâr, üçüncü sırayı boşanmış ve son sırayı ise eşi vefat etmiş olanların oluşturduğu görülmüştür.

Suç işleyenlerin medeni durumuna göre işlenen suçlara bakıldığında evli olanların daha çok (kaçakçılık, fuhuş, uyuşturucu ticareti yapma) ekonomik suçlar, (kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, öldürme, tehdit, yaralama) cebir ve şiddet suçları ile trafik suçları işledikleri anlaşılmıştır. Bekâr olanların ise daha çok hırsızlık, cinsel suçlar, konut dokunulmazlığını ihlal etme ve hükümlü veya tutuklunun kaçması suçlarını işledikleri tespit edilmiştir. Burada her ne kadar evliliğin suçu önlemede etkili olmadığı sonucunu doğursa da denetimli serbestliğe tabi olan yükümlüler ile cezaevinden çıkan yükümlülerin suçu işledikleri anki medeni durumlarının tespiti gerçek sonucu gösterecektir. Çünkü denetimli serbestlik sistemi adalet sistemi içerisindeki son basamaktır denebilir. Yükümlülerin bazen işledikleri suçlardan uzun bir zaman sonra yargılamaları yapılabiliyor ve bu o süreçte yükümlü evlenebilir ya da evli olan bireylerin bu durumu boşanma ya da eşini kaybetmesi ile değişebilmektedir.

Evli olup çocuk sahibi olma durumu da bireyleri suçtan uzak tutan faktörlerden biridir. Evlilik başlı başına sorumluluk gerektirirken ebeveyn olma durumu var olan sorumluluğun daha da artmasına sebep olmaktadır. Bu sorumluluk duygusunun bireyleri riskli davranışlar karşısında daha dikkatli davranmaya sevk edeceği söylenebilir. Yine de her ne kadar çocuğa sahip olma faktörü suçu engelleyici gibi görülse de bazı suçlar da tersi bir etki yarattığı ifade edilmektedir. İçli'nin uyuşturucu ile ilgili çalışmasında evliliğin bazı sapsmiş davranışlardan koruyucu etkisi olan bir kurum olarak karşılansa da esrar ve bağımlılık ile ilgili suçlarda evliliğin koruyucu ve engelleyici bir fonksiyonun olmadığını belirtmiştir. Ayrıca düzenli gelir getiren bir işten yoksun olan kişinin evli ve çok sayıda çocuğun getirdiği ekonomik sıkıntılarının çevrenin de elverişli olmasıyla esrar ve kullanımının devamının sağlanması amacıyla küçük çaplı da olsa satıcılığa yönelmesi bağımlılığın temel nedenleri arasında saymaktadır (1985:124).

Denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerinden evli, boşanmış ve eşi vefat etmiş olan 799 kişinin çocuk sayıları elde edilmiştir. Veriler şu şekildedir: 1 çocuğu bulunanların 154, 2 çocuğu bulunanların 206, 3 çocuğu bulunanların 177, 4 çocuğu bulunanların 90, 5 ve üzeri çocuğa sahip olanların 87'dir. 15 kişinin de bilgisine ulaşılmamıştır. Genel olarak bakıldığında yarısından fazlasının 1-2 arası çocuğa sahip olduğu, yarıya yakının da 3 ve üzeri çocuğunun olduğu görülmüştür.

2018 yılına ait TÜİK verilerinde cezaevlerinden salıverilen yükümlülerin eğitim (sağlıklı veriler elde edilemediğinden) meslek ile anne ve babanın birliktelik durumlarını gösteren veriler elde edilememiştir. Bu nedenle çalışmada sadece Malatya DSM' den elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

6.3.Eğitim

Eğitim, bireylerin toplumsal beklentilere uygun davranış sergilemeleri veya toplumsal düzen ekseninde istendik davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Eğitim olgusu ile suç arasındaki ilişkiye bakılacak olursa, eğitim/öğrenim bireylerde belirli düzeyde bir bilinç oluşumunu sağlamaktadır. Suç davranışı belirli bir sorunun çözümüne yönelik ortaya çıkmaktadır. Sorunun çözüm biçiminde eğitimin yadsınamaz bir etkisinin olduğu söylenebilir. Başka açıdan bakıldığında eğitimin artmasıyla bireylerin iş bulabilme ihtimali de artmaktadır. Fakat burada belirtilmesi gereken önemli hususlardan biri suçluluğu sadece işsizlik veya düşük eğitim seviyesine bağlı bir unsur olarak görmek ya da tüm işsiz veya düşük eğitimlileri suç işleyebileceğini söylemek yanıltıcı bir sonuç olur. Zira bazı beyaz yakalı suçlarda (zimmet, yolsuzluk vb.) öğrenim düzeyinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Kızmaz, 2004: 293-294). Bununla birlikte Cernkovich ve Giordano suçlulukta okul faktörünün arkadaş ve aile faktörü kadar etkili ve önemli olduğunu iddia etmiş, Agnew de suçluluğu olumsuz ilişkilerin bir sonucu olarak görmüş ve bu ilişkilerin hem akran grubu hem aile hem de okuldaki otorite unsurları içerisinde deneyimlenebildiğini iddia etmiştir (Kızmaz, 2006a: 152).

Eğitim düzeyi arttıkça suç işleme ve hüküm giyme oranının düşeceği genel kanaatini belirterek, eğitim düzeyinin artışına bağlı olarak "adi suçlar" yerine "beyaz yakalı suçlar" in ön planda olacağını belirten Bal, suçun niteliğinin eğitim ile değişeceğini vurgulamıştır (Bal, 2016: 97).

2018 yılında denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin eğitim durumlarının dağılımı tablo 7' da gösterilmiştir.

Tablo 7: Eğitim Durumunun Dağılımı

Eğitim Durumu	Malatya DSM' ye Gelenlerin Toplamı
Okur-yazar değil	21
Okur-yazar	15
İlkokul	341
Ortaokul	363
Lise	173
Üniversite	53
Bilinmeyen	187
Toplam	1153

TÜİK verilerinde eğitim ile ilgili kısımda net veriler elde edilemediğinden yer verilmemiştir. Bu nedenle değerlendirmeye alınamamıştır. Malatya DSM' nin verilerine bakıldığında suç işleyenlerin ilk sırasını ortaokul mezunları oluşturmaktadır. İkinci sırada ise ilkokul mezunları ve üçüncü sırada lise mezunları ve dördüncü sırada ise üniversite mezunları, beşinci sırada okur-yazar olmayanlar ve son sırada ise okur-yazar olanlar oluşturmaktadır. Dosya incelemelerinde okul hayatı devam etmekte olan öğrenciler ise en son mezun oldukları okul temel alınarak sınıflandırılmıştır. Yükümlülerin eğitim durumları bireysel görüşme formlarından elde edilen bilgilerle ulaşılmaya çalışılmıştır. Bireysel görüşmeler belli bir standarda göre yapılsa da görüşmenin akışı ve görüşmeyi yapan uzmana ve görüşmeye katılan kişinin verdiği bilgilere göre değişiklik arz etmektedir. Bu nedenle bazı bilgilere, gerek uzmanın sormaması gerek yükümlünün cevap vermemesi gerekse de bazı dosyaların başka müdürlüklere nakil olarak gitmelerinden dolayı ulaşılamamıştır.

6.4.Meslek

Suç konusu ele alınırken incelenmesi gereken önemli faktörlerden biri de meslektir. Ekonomik durumun göstergelerinden biri olan meslek, fiziki yeteneğe ve zihni olanaklara göre seçimi yapılmaktadır. Fakat olanaklar

her zaman kişinin yeteneğine uygun mesleği icra etmesine fırsat vermeyebilir. Belirli mesleklerin bazı suçların işlenmesine neden olduğu düşüncelere rastlanmaktadır (Ataseven, 2006: 62). Bir mesleği seçme ve ona devam etme konusunda sonuna kadar devamlılık gösteremeyen bireyin anormal ruh hali hakkında fikir verebilmektedir. Dönmezer, noterlik, veznedarlık ve borsacılık mesleğine sahip bireyler arasında rüşvet, sahtekârlık yapanların; doktorlar arasında çocuk düşürten, mücevherciler arasında çalıntı eşyayı satın alanların çok sayıda olduğunu ifade etmiştir. Otel ve bar kapıcıların arasında kadın ticareti yapanlar ile uyuşturucu madde satanlar gözükmemektedir. Bir hayat tarzını zorunlu kılan mesleğin suçla bir ilgisinin olması kaçınılmazdır (Korkmaz, 1988: 169). Belirli bir mesleğe sahip olmama ve işten yoksunluk suçlular arasında ortak bir özellik olarak söylenebilir. Belli bir toplumsal norm ve değere bağlı olan bireylerin bir işe sahip olmalarıyla yakından ilişkili olduğu ifade edilebilir. Düzenli gelir elde etme, bir işe sahip olma ile gerçekleşebilir. İyi bir itibara ve mesleğe sahip olan bireylerin buldukları konumu kaybetmeme düşüncesiyle suçtan uzak kalacakları söylenebilir (Porsuk, 2017: 89).

Bir ailenin sınıfsal konumu veya sosyoekonomik statüsü ailenin geçimini sağlayan kişinin profesyonel veya üst yönetiminde görevli olması sınıf hiyerarşisinde en üstte iken beceri gerektirmeyip el emeğine dayanan işlerde çalışanlar alt sınıf içine alınarak mesleki itibarına göre değerlendirme yapılır (Kızmaz, 2006a: 171). Günümüzde iş bölümü ve uzmanlaşma insanların toplumsal sınıflarının belirlenmesinde en önemli faktördür. Sosyal yükselme, sosyal ve ekonomik rekabet ve mücadele sosyal sınıf farklarından dolayı değişik şekillere girmektedir. Başarısızlık durumlarında farklı şekillerde sosyal sapmalar ve ferdi organizasyonsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak alt tabaka sınıflarındaki sosyal sapma hallerindeki hırsızlık oranı orta ve üst sınıflarda görülen hırsızlık oranından yüksektir (Korkmaz, 1988: 170).

Tablo 8’ de denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin meslek dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 8: Meslek Dağılımı

Meslek	Toplam
İşçi	183
Çiftçi	78
Esnaf	120
Memur (zabıta, bekçi, öğretmen, polis, muhtar)	29
Kuaför	20
Garson	32
İşletmeci	28
Mobilyacı	10
Seyyar satıcı ve pazarcı	9
Fırıncı	17
Usta (imalat, ayakkabı, kebab, demir, fayans, kalıp)	65
Şoför	74
Emekli	37
Bilinmeyen	110
Mesleği yok	198
Diğer meslekler	143
Toplam	1153

TÜİK verilerinin meslek gruplandırması bu çalışmanın gruplandırmasından farklı olması ve aynı grupta yer almayacak olan meslekleri de aynı kategoride değerlendirildiğinden sadece Malatya DSM’ nin verileri ele alınmıştır. Verilere göre ilk sırada olan yaklaşık %18’lik bir kesiminin mesleğinin olmadığı, ikinci sırada yaklaşık %16’lık bir oranla işçi kesiminin olduğu, üçüncü sırada ise esnaf olanların oluşturduğu anlaşılmıştır. Meslek oranlarına bakıldığında daha çok yüksek eğitim gerektirmeyen meslek kollarında çalışanların olduğu ve alt veya orta sınıfta konumlandırılan mesleklerin ilk sıralarda olduğu görülmüştür.

TÜİK verileri incelendiğinde de işi olmayanların ilk sırada olduğu ikinci sırada ise kanun yapımcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürlerin olduğu grubun oluşturması dikkat çekicidir. Üçüncü sırayı sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların oluşturması bize “beyaz yaka suçluluğu” nu hatırlatır. Bu da suçluluğun sadece alt sınıflara ait olmadığı, aynı zamanda üst sınıf suçluluğun olduğu bu yıl açısından netleşmiş olmaktadır (Bal, 2016: 99).

6.5. Anne ve Babanın Birliktelik Durumu

Aile, çocukların ilk sosyalleştikleri alandır. Aile cemiyetin en önemli sosyal grubudur. Aile içerisinde arkadaşlık, hayatı devam ettirme, korunma, dışarıda temsil edilme, yetiştirilme ve yetiştirme faaliyetlerinin hepsi vardır. Aile yuvası ruhi bir bütün ve moral eğitim merkezidir. Çocuklar, en samimi duyguyu evlerinde bulur ve en büyük zevki de kendi evlerinde ararlar. Çocuklar üzerinde en etkili kontrole sahip olan ailenin, çocuğun yetiştirilmesindeki sorumluluğu çok büyüktür. Çocuğun kişiliğini kazanmasında, yeteneğinin geliştirilmesinde en büyük vazife yine aileye aittir. Bu açıdan bakıldığında ayrılmalar, terkler, boşanmalar, hastalık ve ölümler çocukların yetişmelerini engelleyen faktörlerin başında gelmektedir (Nirun, 1970: 159-160).

Yapılan çalışmaların birçoğunda çocukların suça yöneliminde parçalanmış ailenin önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur. Bu açıdan denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülerin anne ve babalarının birlikte olma durumlarına tablo 9’ da yer verilmiştir.

Tablo 9: Anne ve babanın Birlikte Olma Durumunun Dağılımı

Anne ve babanın Birlikte Olma Durumu	Toplam
Birlikte	651
Boşanmış	35
Anne veya baba vefat	238
İkisi de vefat	107
Bilinmeyen	122
Toplam	1153

Malatya DSM’ ye gelen yükümlülerin ebeveyn durumları incelenmiş ve 380 kişinin tek ebeveyn ya da ebeveyne sahip olmadığı görülmüştür. Özellikle dikkat çekici olan ise oranlanamamakla birlikte anne veya babasından birini ya da ikisini kaybetmiş olanların oranlarının belirli bir farkla babalarını kaybettikleri gözlenmiştir. Durumu bilinmeyen 122 kişinin de bu oranı yükselteceği düşünüldüğünde yükümlülerin yarıya yakın olanların anne ve babalarından birinin ya da ikisinin vefat ettiği ya da boşanmış olduğu anlaşılmıştır.

Sosyal gelişim modeline göre, bireylerin anti sosyal davranışlarını tanımlamada sosyalleşme ve aile bağlılıklarına gönderme yaparak açıklamaya çalışır. Modele göre, ebeveynsel bağlılık, çocukların hem okul tecrübelerini hem de kişisel değerlerini belirleyen düzeyde bir etkiye sahiptir. Güçlü aile bağları, çocuğun okulda başarılı olmasını sağlar. Bu ise çocuğun geleneksel değer ve normlara olan bağlılığın devam etmesine yardımcı olarak suçlu akran grubuna bağlılıklarının zayıf olmasına ve sapkın bir birey haline gelmesinin önüne geçmiş olmaktadır (Siegel, 2001: 306-307, Akt. Kızmaz, 2006a: 35). Yukarıda çıkan sonuca bakıldığında, sosyal gelişim modelinde belirtildiği gibi yükümlülerin güçlü aile bağları kuramaması, aile içi bağlılığın sağlanamaması bunun sonucunda da muhtemel suçlu akran gruplarıyla bir araya gelerek toplumsal norm ve değerlerin dışına çıkılmasına ve suç işlemelerine neden olduğu ifade edilebilir. Ayrıca yükümlülerin eğitim durumlarının da büyük bir bölümünün ortaokul ve aşağısı olduğu görüldüğünde yine bu teoriyi destekler nitelikte bir sonuç çıkması şaşırtıcı değildir.

Sonuç ve Değerlendirme

Denetimli serbestlik sisteminin temel felsefesi kişiyi suça yönlendiren davranışları hakkında farkındalık oluşturmak, neden-sonuç ilişkisi kurmasını sağlamak, davranışlarının sonucunda elde edeceği kazanımları yahut kayıpları yorumlayabilme yetisini kazandırmaktır. Bu sistemle yükümlülerin bir taraftan işlediği suçun infazı sağlanırken diğer taraftan toplumdan soyutlanmadan iyileştirilmesinin sağlanmasıdır. Bu doğrultuda denetimli serbestlik tedbiri altında olan yükümlülerin özelliklerinin belirlenmesi ve suç ile olan ilişkisinin tespit edilmesi bir gerekliliktir. Özellikle suçlu davranışın sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler aracılığıyla açıklanabileceğinin

ifade edilmesi ile suç işleyen bireylerin bu özelliklerinin araştırılması ve ilgili bağlantıların saptanması gerekmektedir.

Bu çalışma retrospektif bir bakış açısıyla 2018 yılında Malatya DSM' de koşullu salıverilen 1285 dosyadan 1153 dosyanın UYAP' taki bilgilerinden tek tek incelenerek sonuçlar SPSS paket programı aracılığı ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, Türkiye geneli denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlülere ait bir veri tabanının olmaması, sadece dosya sayılarının yetişkin ve çocuk olarak ayrılması nedeniyle Adalet Bakanlığına ilişkin TÜİK' e en son 2018 yılında veri girildiğinden denetimli serbestlik için de 2018 yılı seçilmiştir.

Denetimli serbestlik sürecinde olan bireyler ile ilgili düzenli bir veri tabanının olmayışı çalışmanın akışı noktasında çeşitli zorluklara neden olmuştur. Bu nedenle suç analizine yön verecek istatistik veri tabanlarının oluşturulması gerekmektedir. Var olan analizlerin paylaşımlarının sağlanması gerekmektedir. Çalışma kapsamında tartışılması gereken konulara bakılacak olursa, suç analizleri öncelikle bölgesel ve suç türlerine göre yapılmalıdır. Daha önce de ele alındığı şekilde suç kültüre göre değişiklik arz etmektedir. Bu değişiklik nasıl ki ülkeler arasında bir farklılığı ortaya koyuyorsa aynı ülke içerisindeki bölgeler arasında da farklılık yaratabilmektedir. Bazı bölgelerin gelişmişlik düzeyleri, ekonomik ve sosyokültürel yapısı o bölgeyi suç açısından cazibe merkezi haline getirebilmektedir. Yükümlülerin sosyodemografik ve diğer bilgilerinin düzenli ve standart formlar aracılığıyla işlenmesi sonraki çalışmalar ve uygulanacak yöntemler açısından kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca yoğun olarak işlenen suç türlerine yönelik bu alanda görevli gerek denetimli serbestlik gerekse de ceza evi uzmanlarının eğitilmesi gerekmektedir.

Çalışmada, işlenen suç türleri açısından bakıldığında ilk sırada yaralama suçunun olduğu anlaşılmıştır. Şiddet davranışı olan yaralama suçunun birçok farklı nedeni olabilmektedir. Şiddet davranışına etki eden birçok faktörün olduğu bilinmekle birlikte bu faktörler psikolojik, sosyolojik, ekonomik nedenli olabilmektedir. Şiddet davranışının kaynağı olarak Bemak ve Keys tarafından yedi etkenin önemini ifade etmektedirler. Bunlar: 1. Empati yetersizliği, düşüncesizce hareket etme gibi bireysel ve kişilik eğilimleri, 2. Okul çevresi, 3. Aile yapısı ve ilişkileri, 4. Akran gruplarının olması, 5. Silahlara kolay yoldan ulaşma olanağına sahip olma, 6. Alkol ve uyuşturucu kullanma, 7. Toplum ve yerleşim yerlerinin özellikleri gibi faktörlerdir (Akt. Kızmaz, 2006c: 260). Bu bağlamda bakıldığında yükümlü profillerinde genellikle işlenen suçların yanında alkol ya da madde kullanımının olması (Malatya DSM' de en yüksek dosya türünün kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçlarının olması). Yine suç türleri açısından bakıldığında ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçların yaralama ve hırsızlık suçlarından sonra gelmesi, yükümlülerin çoğunun eğitim durumunun düşük olması ve genel olarak yaşlarının büyük olmaması düşüncesizce hareket etmelerine neden olabileceği belirtilebilir. Yukarıda Bemak ve Keys' in ifade ettiği yedi etken irdelenmemekle birlikte yaralama suçunun oluşmasında önemli etkenlerden oldukları ifade edilebilir.

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde yükümlülerin işledikleri ikinci suç türünün hırsızlık olması birçok açıdan değerlendirilebilir. Özellikle suç geçmişine sahip bireylerin sabıkalarının temiz olmaması, daha önce de ifade edildiği gibi gerek eğitim seviyelerinin yüksek olmaması (problem çözme becerilerinin gelişmesini de engelleyen faktörlerdendir) gerekse de yükümlülerin mesleklerinin olmamasının ilk sırada olması bu suçun işlenmesinde etkili faktörlerden olabileceği söylenebilir. Yükümlüler ceza evinden çıktıktan sonra denetimli serbestlik tedbiri altına alındıklarında en büyük sıkıntılarının genel olarak iş bulamama konusunda olduklarını yapılan gözlemler neticesinde elde edilmiştir. Hem mesleklerinin olmaması hem de sabıkalarının olması onların iş bulmalarını zorlaştırdığı ifade edilebilir. Bu konuda Savaş ve Eryalçın' in 81 ilde bulunan 8234 işveren ile 1915 eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüsü üzerinde yaptıkları çalışma kapsamında eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerinin çalışmamlarının en önemli nedeni iş bulamamaları, bunun en önemli nedeni ise yaşanan yerdeki genel işsizlik durumudur. Ayrıca işverenlerin bakış açısından Türkiye'de eski hükümlülerin ve denetimli serbestlik yükümlülerinin düşük düzeyde istihdam edilmeleri, bunu ise en önemli nedeni işverenlerin bu kişilere karşı olan önyargı ve olumsuz tutumları olduğu saptanmıştır (Savaş ve Eryalçın, 2020: 336).

Bir sistem teorisyeni olan Talcott Parsons, çalışmalarında ağırlıklı olarak sosyal sistemi analiz etmiştir. Parsons, sosyal sistemi işlevleri bakımından analiz ederek sosyolojide işlevselliğin gelişmesinde ve etkin olmasında katkı sağlamıştır. Bir sistem olarak toplumu yaşayan bir organizma ile benzerlikleri çerçevesinde ele almıştır. Parsons, tıpkı beden gelişebilmesi ve hayatta kalabilmesi için hayati işlevleri bulunan organları (kalp, akciğer, karaciğer v.b) ihtiva etmesi gibi toplumun da ihtiyaç duyduğu sosyal denge ve sosyal gelişmeyi sağlayabilmek amacıyla birtakım kurumlara (aile, eğitim v.b) ihtiyacının olduğunu dile getirmiştir. (Kızılcık, 2018: 62-63).

Daha önce bahsedildiği üzere Koruma Kurulları, yükümlünün ve mağdurun ihtiyaç duyduğu alanlarda, ildeki kurum ve kuruluşlarla (belediyeler, sivil toplum kuruluşları, kaymakamlık ve valilik, emniyet müdürlüğü, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü, bankalar, müftülük, milli eğitim müdürlüğü, özel kuruluşlar, il sağlık müdürlüğü vb.) üçer aylık periyotlarla toplantılar yaparak yükümlülerin gerekli yönlendirmeleri yapılmaktadır.

Özellikle bulgular kapsamında yükümlülerin genellikle eğitimlerinin düşük olması ve yaşlarının yüksek olmayışı, ekonomik kaynaklı nedenlerle suçun işlendiği düşünüldüğünde yükümlülere meslek edindirme ve iş bulma konularının ehemmiyet kazandığı görülmektedir. Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından bu hususta koruma kurulları toplantısına yüksek iş gücü potansiyeline sahip iki organize sanayii bölgesinin (OSB) temsilcilerinin katılımları sağlanmıştır. İki OSB müdürlüklerinin işverenlerin yükümlüye bakışının olumlu olması için gerekli desteği sağlamaları noktasında iş birliği yapıldığı anlaşılmıştır. Gerekli ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Yine Türkiye geneli düzenlenen öykü yarışması kapsamında eski yükümlülerin ve denetimli serbestlik yükümlülerinin istihdamı konusunda ön yargıları yıkmak, sosyal ve ekonomik anlamda toplumsal duyarlılığı geliştirilmesi hedeflenmiştir. Malatya DSM' de bölge birincisi olan yükümlünün öyküsü önde gelen işverenlerin de olduğu bir programda okunarak bu duyarlılığın gelişimi amaçlanmıştır. Yine mesleği olmayan yükümlülere İŞ-KUR iş birliğiyle meslek edindirme kapsamında kurslar açılmış, girişimcilik sertifikaları için eğitimler yapılmış ve işlerini kurmaları amacıyla hibe desteği için projeler gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar bölgesel anlamda yükümlülerin gelişime yönelik çalışmalar yapılsa da genele bakıldığında bu oranların düşük olduğu ve iş bulma noktasında istenilen seviyelerde olmadığı görülmektedir.

Anne ve babanın birlikte olma durumuna bakıldığında, yükümlülerin yarısından fazlasının ebeveynlerinin birlikte oldukları anlaşılmıştır. Malatya bazında bu süreci değerlendirmek zor olmaktadır. Çünkü Malatya ilinin büyükşehir olması ve çevre illere göre gelişmişliğinin yüksek olması göç alan bir yapıda olmasına neden olmuştur. Bu nedenle Malatya'daki suça karışan kesimlerin de farklı illerde doğmuş kesimden olduğu göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle bakıldığında aile bütünlüğü olmasına rağmen suç işlenmesinin aile içi iletişimin sağlıklı olmamasına ve aile içi yaşam becerilerinin istenen düzeyde olmadığı düşünülebilir. Bu kapsamda yükümlülerin özellikle "aile içi iletişim, iyi anne ve baba olma, aile içi şiddet, aile yaşam becerileri vb." konularında diğer kurumlarla iş birliği ile alanında uzman kişilerin gerekli bilgilendirme ve yönlendirme seminerleri düzenlenerek evlilik ve aile hayatlarına yönelik gerekli destek sağlanmıştır. Bu durum bizi yukarıda da değinildiği gibi sistem ile ilgilenen Talcott Parsons'a götürür. Parsons'a göre, sistemlerde pek çok alt sistemler vardır. Bu alt sistemlerin kendi aralarında ve sistemin bütünüyle ilişkileri vardır. Sistemlerde parçaların karşılıklı iç bağımlılığı ve düzenliliği elzemdir. Sistemler kendi düzenlerini devam ettirme ve dengelerini korumak eğilimindedirler. Bütünleşme bir sistemin denge durumu için gerekli temel süreçtir. Sistemler kendi çevrelerinin sınırlarını korurlar (Kızılcılık, 1994: 139). Yukarıdaki özellikler doğrultusunda, ailedeki ekonomik yetersizlik, meslek sahibi olmama, işsizlik, eğitimden yoksun olma yada eğitimin düşük olması durumu beraberinde bir sistem olan ailenin düzenin bozulmasına neden olmaktadır. Bu duruma paralel olarak aile içerisinde iletişim kopukluğunun olması, bir bütün olan ailenin dağılmasına neden olabilmektedir. Parsons'un vurguladığı gibi her bir parça bütünün devamlılığını sağlamak için vardır. Ve bu bütün içinde parçaların birinde meydana gelen aksaklık bütünün dağılmasına neden olmaktadır.

Sosyolojideki yapısal-fonksiyonalizmin kurucusu olan Talcott Parsons'a göre bir sistem olan toplumu oluşturan parçalar vardır. Ancak Parsons'a göre bu parçalar birbirine kilitlenmiş yani birbirine bağlı olan parçalardır. Bu parçalara alt sistemler denir. Parsons'a göre toplum, asıl olan sistemdir. Çünkü toplum kendi kendine yeterli olan tek sistemdir. Bu noktada Parsons'a göre; bir toplum, uzmanlaşmış sistemlerden bu bunların alt-sistemlerinden oluşur. Parsonsçı anlamda tüm bu alt sistemler bazı temel gereksinimleri için diğer sistemlere gereksinim duyar. Ona göre; eğitim sistemi ekonomik sisteme nitelikli işgücü tedarik ettiğinden dolayı, ekonomik sistem eğitim sistemine gereksinim duyar. Yine okullar, kendilerine çocuk gönderdiklerinden dolayı aileye (alt sistem) gereksinim duyar. Ve yine yeterli bir sistem olarak toplumun tüm gereksinimleri toplumu oluşturan alt-sistemler yoluyla karşılanır (Kızılcılık, 1994: 139).

Yukarıda bahsedilen konuların bir biriyle ilintili olması bir alanda var olan sorunun diğer alanları da etkileyerek yükümlü ve yükümlünün çevresini etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle suç ile mücadelede her ne kadar denetimli serbestlik gerek yerel gerekse de ulusal alanda çabalasa da tüm kurumların eş güdümlü çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Kaynakça

- Akdeniz, S. ve Üzümcü, A. (2013). "Suç ve Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki Bağımlılık İlişkisi: Kars Cezaevi Üzerine Bir İnceleme", *Kafkas Üniversitesi IIBF Dergisi*, 4/6, 115-138.
- Ataç, S. ve Nursal, N. (2006). *Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi*, Birinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Ataseven, C., (2006). *Suçta Etki Eden Sosyal Faktörler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Ayhan, İ. ve Çubukçu, M.K. (2007). "Suç ve Kent İlişisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3/5, 30-55.
- Bahar, H. İ. (2005). *Sosyoloji*, Birinci Baskı, Siyasal Yayınları, Ankara.
- Bal, H. (2016). *Suç Sosyolojisi*, İkinci Baskı, Sentez Yayınları, Bursa.
- Bayraktar, B. (2007). *Denetimli Serbestlik ve Bu Kavramın Ceza Adalet Sistemi ile Türk İnfaz Sistemine Getirdiği Yenilikler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sütçü İmam Üniversitesi.
- Bilgiç, Ş. (2012). *Hapsedilme, İyileştirme ve Yeniden Suç İşleme*, Birinci Baskı. Vadi Yayınları, Ankara.
- Burkay, S. (2008) "Teorik Çerçeve ve Suç", *Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 2/4..
- Çalışkan, A. (2020). "Hırsızlık Suçuna Neden Olan Sosyo-Demografik Değişkenlerin Yıllara Göre Değişiminin İncelenmesi", *Turkish Studies*, 15/3, 1017-1032. 1017-1032. <https://dx.doi.org/1029228/TurkishStudies.41468>.
- Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, 28578 Sayılı Resmi Gazete.
- Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Kanunu, 25881 Sayılı Resmi Gazete.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*, Sekizinci Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Hafizoğulları, Z. ve Güngör, D. (2007). "Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi", *TBB Dergisi*, S: 69, 21-50.
- İçli, T. (1985). "Uyuşturucu Madde Suçlarında Bazı Sosyal Faktörler", *H.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3/2. 115-127.
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, www.ttb.org.tr. Erişim tarihi: 21.05.2020.
- Kavi, E. ve Altun, S. (2011). "Sosyal İçerme Açısından Eski Hükümlülerin Girişimciliğe Yönlendirilmesi ve Denetimli Serbestlik Faaliyetleri", *Uluslararası II. Trakya Bölgesi Kalkınma- Girişimcilik Sempozyumu Bildiri Kitabı II*, Kırklareli Üniversitesi Yayınları, S:2, 449-461.
- Kıral B. (2020). "Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 170-189.
- Kızılçelik, S. (1994). *Sosyoloji Teorileri 2*, Yunus Emre Grafik ve Tasarım ve Yayıncılık, Konya.
- Kızılçelik, S. (2018). *Çağdaş Sosyal Teorisyenler 1 Gramsci, Parsons, Mills, Althusser, Foucault, Goffman ve Bauman'ın Sosyal Teorileri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kızmaz, Z. (2004). "Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç- Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/2, 291-319.
- Kızmaz, Z. (2005) "Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29/2, 149-174.
- Kızmaz, Z. (2006b). "Kriminolojide Yeni Yönelimler: Bütünleşik (İntegrated) Suç Kuramları-II", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/1, 305-335.
- Kızmaz, Z. (2006c). "Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerinde Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/2, 247-267.
- Kızmaz, Zahir (2006a). *Cezaevi Müdahimleri (İnatçı Suçlular)*, Birinci Baskı, Orion Yayınevi, Ankara.
- Korkmaz, A. (1988). *Şehirleşme ve Suç: Malatya araştırması (1981-1985)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi.
- Malatya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, 2018 Yılı UYAP Verileri, Erişim tarihi: 21.05.2020.
- Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek*, (Çev. Ali ARSLAN), Nobel Yayınları, Ankara.

- Özdemir, M. (2011). Denetimli Serbestlik Tedbiri Olan Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Uygulaması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi.
- Porsuk, S. (2017). Hükümlülerin Topluma Kazandırılmasında Denetimli Serbestliğin Rolü: Malatya ili Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi.
- Savaş, G. Ve Eryalçın, T. (2020) "Eski Hükümlülerin ve Denetimli Serbestlik Yükümlülerinin İstihdamı Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 31/2, 336-367.
- Selçuk, S. (2010). "Suçun Sınırları", *TAAD*, 1/3, 1-42.
- Tutar, E. (2002). "Suç Tasnifleri", <https://www.kriminoloji.com/Suc%20Tasnifleri.htm>, Erişim Tarihi: 24.05.2020.
- TÜİK, 2018 yılında Ceza İnfaz Kurumundan Çıkan Hükümlülerin İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1070. Erişim Tarihi: 26.05.2020.
- Türk Ceza Kanunu (Mülga). 320 sayılı resmi gazete, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>. Erişim tarihi:24.05.2020.
- Türk Ceza Kanunu, 25611 Sayılı Resmi Gazete, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237pdf>. Erişim tarihi:24.05.2020.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, md.15.
- Usta, İ. ve Öztürk, H. (2010). "Denetimli Serbestlik", *Ceza Hukuku Dergisi*, S:13, 1-44.
- Yavuz, H. A. (2012) "Denetimli Serbestliğin Türk Ceza Adalet Sistemindeki Tarihsel Gelişim Süreci", *Adalet Dergisi*, S:42, 58-75.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).